

"50 kr-dyssen" ved Stenvad

En langdyssse fra bondestenalderen

I bondestenalderen for omkring 5.400 år siden rejste den såkaldte Tragtbægerkultur denne langdyssse som et fælles gravsted for de afdøde. Landskabet så dengang ganske anderledes ud. Store løvskove med især eg, elm og lind dækkede dengang landet. Det var heri, at mennesket med stenøkser og afbrænding af skoven til små lysninger grundlagde landbruget i Danmark.

I modstrid med de fleste menneskers opfattelse af stendysserne, fremstår Stenvad-dyssen i dag som en kraftigt afgravet ruin. Langdyssen havde oprindeligt to gravkamre, som lå

helt forseglet i en ca. 19 x 11 meter lang nordøst-sydvest orienteret høj. Højen blev allerede bortgravet før 1886 - sikkert i forbindelse med "skattegravning" eller genbrug af anlæggets værdifulde sten. I græsset mod sydvest ses stadig en bæresten fra et helt ødelagt kammer samt en enkelt gangsten. De fleste randsten som omsluttede højen er også forsvundet.

Det bevarede kammer Dyssen har aldrig været undersøgt arkæologisk og der kendes ingen fund fra den. Det bevarede gravkammer har 5-kantet, polygonal form

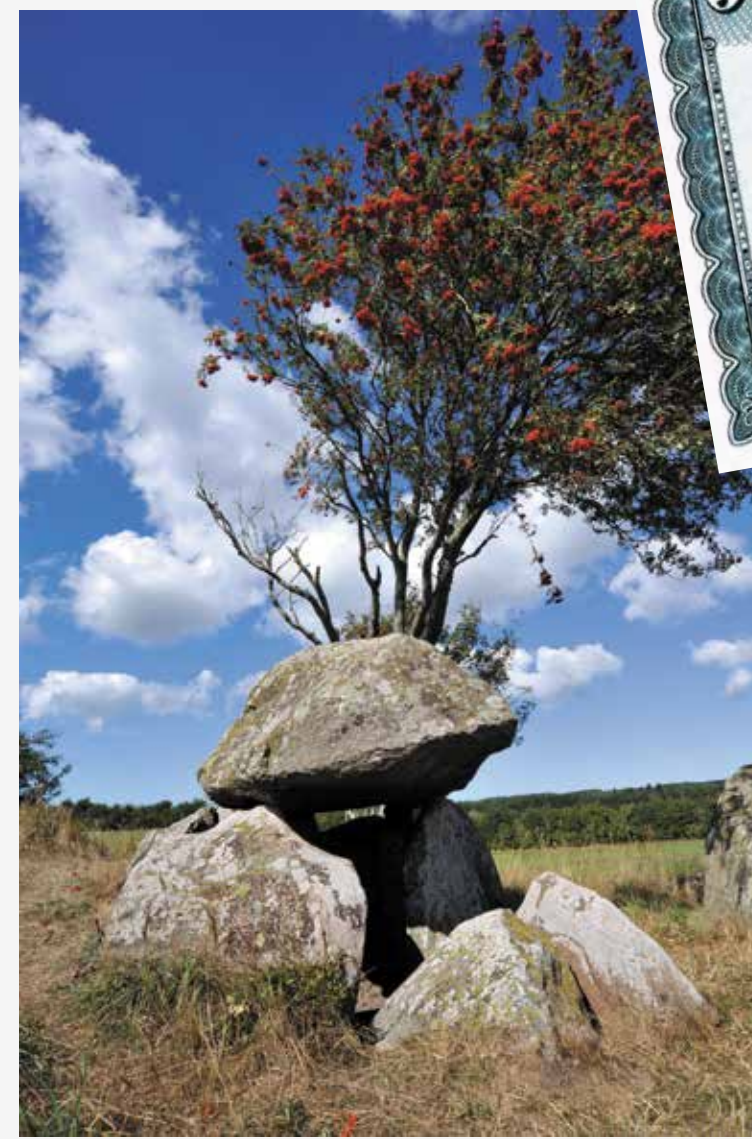

Foto: KulturKonsulenten © 2013

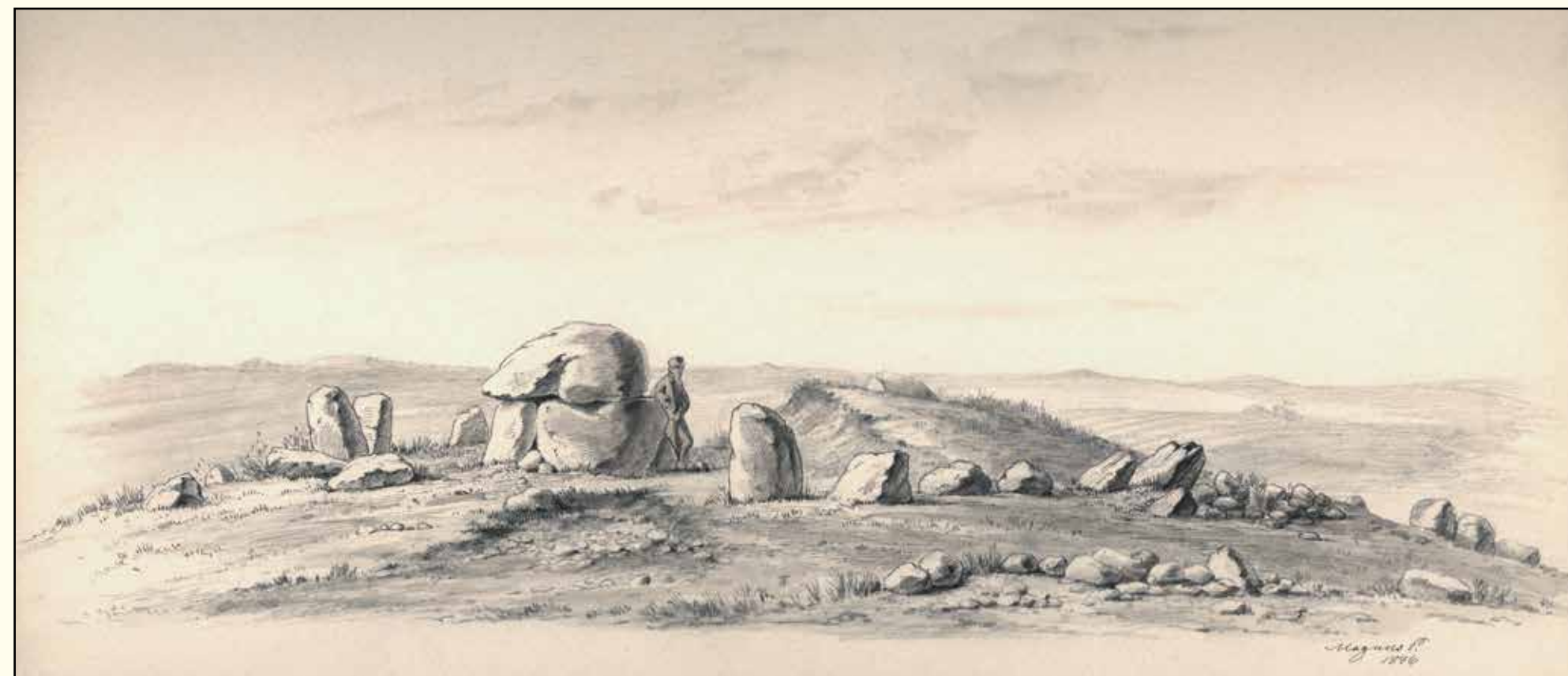
Stenvad-dyssen kom i omløb

Officielt kaldes langdyssen for "Stenvad-dyssen", men i folkemunde omtales den som "50.-kr dyssen", da den dannede motiv for Ib Andersens tegning til den gamle 50 kr.-seddel, som var i omløb fra 1956-70.

Stendysser har en stor plads i den nationalromantiske forestilling om Danmarks fortid og blev også benyttet på den foregående 5 kr.-seddel mellem 1910-45. Denne brug af fortiden som fælles national identitetsskaber er videreført med nutidens danske seddelserie fra 2009. Her gengives berømte fund fra Danmarks oldtid - kulminerende med Solvognen på 1.000 kr.-sedlen. Inspirationen hertil stammer helt tilbage fra guldaldermalerne i den første halvdel af 1800-tallet - for eksempel Eckersberg, Køpke, Lundbye og Dreyer.

Seddelserien fra 2009

Stenvad-dyssen set i 1886 af Nationalmuseets dygtige tegner Magnus M. Pedersen. Bemærk det åbne og overvejende uopdyrkede landskab med talrige andre gravhøje og dysser som fandtes dengang. En rest af højen omkring dyssen ses til højre.

Originaltegning på Nationalmuseet

og består af 5 bæresten samt en stor dæksten med flad afkløvet underside. Måske blev en stor sten allerede i oldtiden afkløvet til den flade dæksten.

Mod syd ledte en kort stenbygget gang frem til det lukkede gravkammer. To af gangens bæresten står stadig lige udenfor kammeret og ved overgangen til selve kammeret ligger et dørttrin - en såkaldt "tærskelsten", som markerer gangens indre træ- eller stenbyggede dør.

25.000 storstensgrave
Tragtbægerkulturen anslås at have opført omkring 25.000 storstensgrave i Danmark. Heraf er kun 2.500 mere eller mindre bevaret til i dag. De fleste er ruiner som Stenvad-dyssen. De mange storstensgrave - de tidlige rund- og langdysser samt de senere jættestuer med store fælles gravkamre - fungerede også som samfundets samlingspladser. Samtidig markerede gravene også det lokale territorium.

The "50 krone" barrow at Stenvad

The Stenvad barrow is a long barrow from the Neolithic period around 3.400 BC. Originally the grave contained two burial chambers, but in the 1800s the mound and most of the stone around the mound and one of the chambers were removed. What you see today is therefore just an excavated ruin with the remains of one burial chamber. It was the so-called Funnel Beaker Culture that built this great common grave complex for the deceased. The tomb would probably also have served as a meeting place and territorial marker.

There were approximately 25.000 large dolmens in Denmark, but only 10% have survived. Stenvad barrow is famous as it featured on the design of the old Danish 50 krone note from 1956 to 1970.

"Der Dolmen auf dem alten 50-Kronenschein" bei Stenvad

Der Stenvad-Dolmen ist ein Langdolmen aus der Jungsteinzeit um 3.400 v.Chr. Ursprünglich beinhaltete der Dolmen zwei Kammern; im 19. Jahrhundert wurden jedoch das Hügelgrab und der größte Teil der Steine, die es umgaben, sowie die eine Grabkammer entfernt. Was Sie heute sehen, ist deshalb nur eine abgetragene Ruine mit den Resten einer Grabkammer. Die sogenannte Trichterbecherkultur errichtete diese große Gemeinschaftsgrabanlage für ihre Verstorbenen. Das Grab wurde sicherlich auch als Versammlungsort oder als territoriale Markierung benutzt.

Es gab um die 25.000 Megalithgräber in Dänemark; davon sind jedoch nur 10 % erhalten. Der Stenvad-Dolmen erlangte Berühmtheit, als er auf dem ehemaligen von 1956 - 70 eingesetzten, dänischen 50-Kronenschein abgebildet wurde.

